Nida
ir šiuolaikinė Lietuva

Besikeičianti
Europos
menininkų
kolonija

Laiko juosta

©Museumsberg Flensburg

Priklausomybė valstybei Nidas

Valstybių sienos Europoje per šimtmečius dažnai keitėsi. Regionas, kuriame įsikūręs Nidena/Nida, keletą kartų keitė valstybinę priklausomybę.

Apžvalga

iki 1525 m.	Vokiečių ordino valstybė (Prūsija)
1525 – 1871 m.	Prūsijos hercogystė, vėliau – Prūsijos karalystė
1871 – 1918 m.	Vokietijos imperija, Rytų Prūsijos provincija
1919/20 – 1923 m.	Memelio kraštas, esantis Tautų Lygos mandatu, Prancūzijos administracija
1923 – 1939 m.	Lietuva (Memelio autonominė sritis)
1939 – 1945 m.	Vokietijos imperija, Rytų Prūsijos provincija
1945 – 1990 m.	Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika TSRS sudėtyje
nuo 1990 m.	Lietuvos Respublika

Nida per amžių bėgimą

Nidenas, lietuviškai Nida, nuo viduramžių priklausė Prūsijos teritorijai, o nuo 1923 m., su pertraukomis, yra Lietuvos dalis. Vos keturi kilometrai į pietus driekiasi siena su Rusijos Kaliningrado sritimi. Šio daugiatautinio regiono istoriją ženklina dažni valstybinės priklausomybės pokyčiai ir auganti nacionalizmo įtaka nuo XIX a.

Prieš 1525 m.: Ordeno valstybė

XIII amžius	Vokiečių ordinas ir Kardų brolijos ordinas užkariauja šią teritoriją. Įkurta Memelio pilis Memelis/Klaipėda.
1328 m.	Šis regionas visiškai priskiriamas Ordino valstybei istorinėje Prūsijoje.
1385 m.	Pirmasis Nidos paminėjimas kaip „Noyden / Noyken“ Vokiečių ordino dokumentuose.
1422 m.	Melnos ežero taikos sutartis nustato sieną tarp Prūsijos ir Lietuvos.
XV amžius	Kuržemės gyventojai įsikuria. Jų kalba yra artima latvių kalbai.

Prūsijos hercogystė ir karalystė

1525–1871 m.

1525 m.	Paskutinis ordino didysis magistras Albrechtas pertvarko ordino valstybę į pasaulietinę Prūsijos kunigaikštystę.
XVI–XVIII a.	Vokiečių ir lietuvių kalbos yra liuteronų bendruomenės bažnytinės kalbos. Nuo XVIII a. vokiečių kalba taip pat yra oficiali kalba. Dėl smėlio užpylimo kaimas keletą kartų buvo perkeltas.
1646 m.	Kurfiurstas įsakė įsteigti pagrindinį pašto maršrutą tarp Kleve (Žemutiniame Reino regione) ir Memelio. Pirmuoju etapu pašto viršininkas įsteigė raitelių paštą nuo Danzigo iki Karaliaučiaus ir per smėlio nerijas iki Memelio.

Vokietijos imperija

1871–1918 m.

1871 m.	Įkūrus imperiją, Nidenas/Nida tampa Imperijos dalimi ir turi 515 gyventojų.
1872 m.	Imperijos politika siekia integruoti nevokiškas mažumas per kalbą: vokiečių kalba tampa vienintele mokyklos kalba.
1888 m.	Šiuo metu statoma neogotikinė liuteronų bažnyčia.
1897 m.	Remiantis gyventojų surašymo duomenimis, 564 gyventojai kasdieniame gyvenime vis dar kalba latviškai arba kuršiškai.
1905 m.	Kaime gyvena 803 gyventojai.

Tautų Lygos mandatas ir Lietuva

1919–1939 m.

1919/1920 m.	Versalio sutartis atskiria Memelį nuo Rytų Prūsijos be referendumo ir perduoda jį Tautų Lygos mandatui. Nida/Niddenas yra jo dalis. Siena su Vokietijos imperijai likusia Rytų Prūsija eina keletą kilometrų į pietus, prie Parnidės kopos.
1920 m. sausio 10 d.	Įsigaliojus sutarčiai, Prancūzija perima Memelio krašto administravimą.
1923 m. sausio mėn.	Lietuvos partizanai užima Memelio kraštą.
1923 m. vasario 16 d.	Ambasadorių konferencija pripažįsta Lietuvos aneksiją ir perduoda šaliai suverenumą.
1924 m. gegužė	Memelio konvencija patvirtina prijungimą prie Lietuvos. Ji užtikrina Memelio kraštui autonomiją šalies viduje.

Vokietijos imperija

1939–1945 m.

1939 m. kovo 20–23 d.	Vokietijos imperija, pateikusi ultimatumą, priverčia Lietuvą atiduoti Memelį. Kovo 23 d. pasirašoma valstybinė sutartis.
1939 m. rugsėjo 1 d.	Vokietijai užpuolus Lenkiją prasideda Antrasis pasaulinis karas.
1944 m.	Gyventojai beveik visi bėga nuo Raudonosios armijos į vakarus.
1945 m. vasaris	Tarybų kariuomenė okupuoja Nida. Bažnyčia ir žvejų kapinės yra nuniokotos, prarandama daugybė menininkų kolonijos paveikslų ir liudijimų.

Tarybų Sąjunga

1945–1990 m.

1945 m.	Memelio kraštas tampa Lietuvos TSR dalimi.
Iki 1961 m.	Kuršių nerija yra karinė uždrausta zona, į kurią patekti galima tik turint specialų leidimą. Čia daugiausia apsigyvena lietuviai.

Lietuvos Respublika

Nuo 1990 m.

1990 m.	Lietuva vėl tampa nepriklausoma. Plėtrą lemia atstatymas ir turizmas.
1995 m.	Tomo Manno vasarnamyje bus įrengtas muziejus ir kultūros centras.
Nuo 1997 m.	Kiekvienais metais rengiami tarptautiniai vasaros festivaliai ir seminarai.
Šiandien	Nida, kurioje gyvena 1 500 nuolatinių gyventojų, yra didžiausia Kuršių nerijos gyvenvietė ir Neringos savivaldybės centras.